

PIRKANMAA

Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2023-2025

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

SISÄLLYS

Maakuntajohtajan esipuhe	2
Luottamushenkilöhallinto	3
Varsinainen toiminta	4
Pirkanmaan liiton keskeiset tavoitteet vuodelle 2023	5
Ympäristö ja ilmasto	6
Digitalisaatio	7
Elinvoima ja uudistaminen	8
Maankäyttö ja luonnonvarat	8
Saavutettavuus ja liikenne	9
Tieto ja ennakointi	10
Viestintä	10
PirSOTE ja PirKOTI sote-uudistushankkeet	11
Edunvalvonta	11
Hallinto ja talous	12
Tuloslaskelma, investoinnit ja rahoituslaskelma	14
Kuntien jäsenmaksut	16

Epävarmuuden keskellä mahdollisuuksia ratkaisemassa

Talousarviovuoteen lähdetään hämmentävän epävarmoissa tunnelmissa. Pandemiavuodet järkyttivät yhteiskuntamme tukipilareita ja samalla yksilöiden perusturvallisuuden kokemusta tavoilla, joita emme aiemmin osanneet kuvitellakaan. Huomasimme sekä yksilöinä että yhteiskuntana tarvitsevamme kestävyyttä, kärsivällisyyttä ja joustavuutta, jotta alati muuttuvasta ja haastavasta tilanteesta selvitäisiin.

Samoja vahvuuksia tarvitaan tulevana vuonnakin. Pandemia ei ehtinyt vielä edes hellittää otettaan, kun edessä oli jo seuraava globaalia taloutta ja turvallisuutta järkyttävä murros. Venäjän brutaali hyökkäyssota Ukrainassa tuntuu iskuna koko Euroopan talouteen ja haastaa totuttuja toimintamalleja ja kehityskulkuja, mutta tuottaa myös mahdollisuuksia sekä kansallisvaltioille että alueille.

Pirkanmaan liiton työ vihreän siirtymän edistämiseksi on aiemminkin ollut vahvaa, mutta siirtymä taloudellisesti ja ekologisesti kestävämpiin toimintatapoihin myös maakunnan tasolla vauhdittuu Ukrainan sodan vuoksi entisestään. Kehittämisen ja innovaatiotoiminnan ympäristöissä edelläkävijyydelle on tilausta markkinoiden mullistuessa. Sekä talousarviovuosi että koko suunnitelmakausi ovat Pirkanmaan toimijoiden kannalta tässä mielessä todella mielenkiintoisia.

Meneillään olevaa vaihemaakuntakaavatyötä aikoinaan käynnistettäessä osattiin ennustaa, että energiakysymykset ja luonnon monimuotoisuus ovat varmuudella yhä ajankohtaisempia teemoja. Kukaan ei kuitenkaan osannut arvata, kuinka kriittisen tärkeää niihin liittyvien kysymysten ratkominen juuri tällä hetkellä on. Talousarviovuoden aikana työstetään maakunnan energiantuotantokonaisuutta myös energiastrategian avulla. Strategian tasolla voidaan kaavaa vapaammin ja etupainotteisemmin ottaa kantaa myös tulevaisuuden tuotantotapoihin.

Euroopassa käytävä sota nosti huomioon huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kysymykset. Suomalaiset ovat huoltovarmuuden eurooppalaisia mallioppilaita, mutta sähkön ja lämmön kaltaisten perusresurssien uhkaava pula vauhdittaa varautumista ja yhteistyötä entisestään sekä alueella että kansallisesti. Turvallisuus- ja puolustusteollisuuden suurmaakunnalle Pirkanmaalle tilanne tarjoaa myös mahdollisuuksia. Toistakymmentä vuotta toiminut kansallisesti ainutlaatuinen turvallisuusklusteri yhdistää julkiset ja yksityiset osaajat alueelta ja työskentelee avautuvien mahdollisuuksien täysimääräiseksi hyödyntämiseksi alkavana vuonna.

Talousarviovuosi on eduskuntavaalien vuoksi todellinen politiikan supervuosi. Edunvalvonnan toimintamalleja on tämän vuoksi tiivistettävä ja ennakkoluulottomasti kehitettävä niin liiton sisällä kuin maakunnan toimijoiden yhteistyössäkkin. Alkavalla hallituskaudella pelissä on paljon, kun hyvinvointialueetkin käynnistävät toimintansa.

Kotimaakunnan lisäksi juuri nyt on syytä kurkottaa Eurooppaan aiempaakin määrätietoisemmin. Kehittämisrahoituksen ja yritysrahoituksen pirkanmaalaisen saannon kasvattaminen, hyvien kumppanuuksien solmiminen ja meille tärkeisiin asioihin taustavaikuttaminen ovat tavoitteita, jotka velvoittavat pirkanmaalaisia julkisyhteisöjä joukkueena panostamaan Eurooppa-yhteyden tulevana vuonna.

Hyväksymistään odottava Pirkanmaan liiton strategia antaa kaikkeen tähän työhön aiempaa tukevamman selkänojan, ja luo samalla pohjan liiton toimintamallien jatkokehittämiselle ja kustannustehokkuuden kasvattamiselle. Emme säikähdä epävarmuutta, vaan strategian missiolauseen sanoin ratkaisemme ongelmien sijasta tulevaisuuden mahdollisuuksia. Hyvässä pirkanmaalaisessa etukenossa.

Maakuntajohtaja Anna-Mari Ahonen

LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO

Maakuntavaltuusto

Maakuntavaltuuston kokoonpano vastaa maakunnan kunnallisvaalien tulosta poliittiselta jakaumaltaan. Jokaisesta jäsenkunnasta on valtuutettuja asukasluvun mukaan kutakin alkavaa 10 000 asukasta kohden yksi, kuitenkin enintään kolmasosa koko valtuuston lukumäärästä.

Maakuntavaltuustossa on 61 jäsentä.

Maakuntavaltuuston kokoontuu sääntömääräisesti kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa muulloinkin.

Maakuntavaltuuston kokousten yhteydessä ja tarvittaessa myös erillisissä seminaareissa järjestetään perehdyttämistä ja koulutusta.

Maakuntahallitus

Maakuntahallitukseen kuuluu 11 jäsentä. Kokouksiin osallistuvat lisäksi maakuntavaltuuston puheenjohtajat.

Maakuntahallitus kokoontuu pääsääntöisesti neljän viikon välein normaaleihin päätöksentekokokouksiin.

Pirkanmaan liiton ilmasto- ja hiilineutraalisuustyötä vahvistamaan on perustettu maakuntahallituksen yhteyteen ympäristö- ja ilmastojaosto. Se kokoontuu vuoden aikana neljästi tutustumaan maakunnallisen ilmastotyön mahdollisuuksiin sekä valmistelemaan ilmastoteemaisia aloitteita ja suuntaamaan muutakin valmistelua tässä kokonaisuudessa.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 5 jäsentä. Lautakunnan kaikki jäsenet ja varajäsenet ovat maakuntavaltuuston jäseniä.

Tarkastuslautakunnan tulosalueelle on varattu lakisääteisen tilintarkastuksen määrärahat.

Kuntalain edellyttämät sidonnaisuusilmoitukset löytyvät liiton kotisivuilta.

Luottamushenkilöhallintoon on varattu kokouspalkkiot, koulutuskustannukset, luottamushenkilöiden ansionmenetykskorvaukset ja toimituspalkkiot.

Luottamushenkilöhallinto	TP2021	TA2022	TA2023	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €
Toimintatulot	0	0	0	0	
Toimintamenot	-175 904	-186 370	-186 370	-186	-186
Toimintakate	-175 904	-186 370	-186 370	-186	-186

VARSINAINEN TOIMINTA

Pirkanmaan liitto edistää toiminnallaan Pirkanmaan ja sen kuntien elinvoimaa ja yhteistyötä sekä huomioi siinä kuntien erilaiset lähtökohdat.

Viemme yhdessä Pirkanmaata kohti kestävästi elinvoimaista tulevaisuutta

Pirkanmaan liiton **sydämenasia** on, että Pirkanmaa on kestävällä tavalla elinvoimainen nyt ja tulevaisuudessa.

Maakunnan elinvoima muodostuu siitä, että maakunnan asukkaat, yritykset ja muut yhteisöt menestyvät toiminnassaan ja voivat saavuttaa asettamia tavoitteita. Pirkanmaa tarjoaa parhaat edellytykset elinvoiman kehitymiselle.

Vakaa elinvoima voidaan saavuttaa, kun taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat tasapainossa. Teemme töitä ja luomme arvoa yhdessä sidosryhmiemme kanssa huomioiden kestävyiden eri näkökulmat tavoitteenamme vauras ja vastuullinen maakunta.

Yhdessä tekeminen korostuu Pirkanmaan liiton eri roolien kautta. Olemme käynnistäjä, joka tuo ihmisiä yhteen ja luo kontakteja verkostojen muodostumiseksi. Olemme toimija, joka tuottaa ja koostaa tietoa muiden käytettäväksi. Olemme myös rahoittaja, joka kanavoi alueen toimijoille tukea.

Asetamme itsellemme toiminnan **johtotähdeksi** kaksi tavoitetta:

1. Pirkanmaan maakunnassa hyvinvoivat ihmiset, monimuotoinen luonto ja menestyvät yritykset kukoistavat.
2. Pirkanmaan liitto on luotettu, tavoitteellinen ja osaava kumppani yhteiskunnallisissa ratkaisuissa.

Uskomme, että ihmiset voivat hyvin, kun tarjolla on työtä ja toimeentuloa. Maakuntalaisten kokonaisturvallisuus muodostuu toimivista arjen palveluista sekä turvallisuudesta ja terveellisestä elinympäristöstä. Haluamme toiminnallamme vahvistaa aktiivista, omatoimista maakuntalaisuutta. Maakunnan asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus tukevat myös talouden toimintaa, tuottavuutta ja edistävät työhön osallistumista.

Elämme ainutlaatuisen pirkanmaalaisen luonnon ympäröimänä. Ympäristön monimuotoisuuden vaaliminen, laajat ja monipuoliset virkistysmahdollisuudet sekä luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen varmistavat pirkanmaalaisen luonnon erityispiirteiden säilymisen myös jatkossa.

Menestyvät yritykset rakentavat maakunnan elinvoimaa. Uskomme, että parhaat edellytykset rakentaa kestävää kasvua ja muutoskyvykkyyttä verkostoissamme ovat innovaatiot ja osaamisen jatkuva päivittäminen. Maailmanluokan osaamiseen panostaminen varmistaa Pirkanmaalla parhaat mahdollisuudet pärjätä myös tulevaisuudessa.

Omassa toiminnassamme kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että päätöksentekomme ja toimintamme on läpinäkyvää. Seisomme ratkaisujemme takana ja teemme pitkäjänteistä kehitystyötä yhdessä muiden kanssa. Voimme toimia neutraalina välittäjänä ja selvittäjänä myös vaikeiden kysymysten äärellä. Vahvuutemme on monialainen asiantuntijajoukko. Osallisuus, yhdessä tekeminen ja pyrkimys vaikuttavuuteen ohjaavat työtämme. Julkisen toimijana liitolla on suuri vastuu ilmastomyönteisten ratkaisujen edistäjänä.

Toimintamme periaatteet ovat:

- Avoimuus ja yhdenvertaisuus
- Vastuullisuus ja kestävyys
- Edelläkävijyys ja kansainvälisyys

Pirkanmaan liiton keskeiset tavoitteet vuodelle 2023

Uuden maakuntaohjelman missioiden ja älykkään erikoistumisen strategian toimeenpano jatkuu vuonna 2023. Aiemmassa maakuntaohjelmassa määritellyt kehittämiskokonaisuudet välkky, ehyt, kestävä ja saavutettava Pirkanmaa kulkevat läpäisevästi mukana edelleen. Panostamme maakuntaohjelman toteutumisen seurantaan ja luomme edellytykset sen vaikuttavuuden arvioinnille.

Pirkanmaan maakuntavaltuusto on vuonna 2021 käynnistänyt **vaihemaakuntakaavoituksen**. Kaavaluonnos asetetaan nähtäville kevään aikana ja vielä vuoden 2023 aikana pyritään laatimaan tarvittavat täydentävät selvitykset kaavaehdotuksen lähettämiseksi lausunnoille. Vaihemaakuntakaavoituksen osalta varaudutaan teettämään tiettyjä keskeisiä selvityksiä konsulttitoimeksiantona. Pääosa selvityksistä ja vaikutusten arvioinneista toteutetaan liiton toimiston työnä. Selvitysten valmistelussa hyödynnetään mahdollisimman paljon jo olemassa olevia aineistoja sekä yhteistyöryhmiä. Vaihemaakuntakaavan edistymisessä auttaa monialainen ohjausryhmä ja päätöksistä vastaa maakuntahallitus.

Uuden **rakennerahasto-ohjelman** ”Uudistuva- ja osaava Suomi” toteuttaminen alkaa toden teolla vuonna 2023. Ensimmäiset Pirkanmaan liiton rahoittamat hankkeet käynnistyvät ja merkittäviä uusia rahoituksia sidotaan. Tavoittelemme suuria ja vaikuttavia hankekokonaisuuksia.

Uutena avauksena alkaa Pirkanmaan neljää kuntaa (Kihniö, Parkano, Virrat, Punkalaidun) koskeva oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoitus, joka vastaa turvetuotannon vähenemisen tai alasajon aiheuttamiin ongelmiin. Maakuntien omaehtoisen kehittämisen kansallisella määrärahalla toteutetaan maakuntaohjelmaa sekä valtio-osapuolen kanssa sovittuja painopisteitä.

Erytystä huomiota kiinnitetään kansainvälisten rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Keskeisenä tulevien vuosien työnä on seuraavan EU:n ohjelmakauden valmistelu ja siihen vaikuttaminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Pirkanmaan liiton innovaatiotyö kohdistuu **älykkään erikoistumisen** kärkiteemoihin; uudistuvaan teollisuuteen, älykkäisiin ja kestäviin yhdyskuntiin, digitaaliseen elämystalouteen ja hyvinvoinnin teknologioihin. Edistämme Pirkanmaan digivihreitä investointeja sekä TKI-toiminnan edellytyksiä osallistumalla kehittämiskokonaisuuksien valmisteluun alueellisissa, kansallisissa ja EU:n ohjelmissa. Vauhditamme vihreää ja digitaalista siirtymää maakunnallisen digikompassin sekä hiili-neutraali Pirkanmaa 2030-tiekartan avulla. Osallistumme kestävää kasvua tukevan innovaatiopolitiikan kehittämiseen koordinoimalla kansallista **Innokaupungit**-kokonaisuutta.

Pirkanmaan liitto kuuluu **HINKU-verkoston** ja on siten sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta. Hinku-verkosto on ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, maakunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Teemme aktiivisesti työtä sen eteen, että omat toimintatapamme edistävät vähähiilisen yhteiskunnan rakentamista.

Seuraavassa kuvataan Pirkanmaan liiton toiminta painopistealueittain. Toimintaa läpileikkaava tavoite on **vihreän ja digitaalisen siirtymän edistäminen** eurooppalaisessa yhteistyössä ja pirkanmaalaisten edun mukaisesti. Pirkanmaa on aloitteellinen maakuntien yhteisissä teemoissa ja toimii aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa.

Pirkanmaan liiton asiantuntijoiden perustyöhön ja toimintatapaan kuuluvat edunvalvonta ja vaikuttaminen yhteistyöverkostoissa sekä asiantuntija-arvioiden antaminen muun muassa lausuntomenettelyillä. Tätä tehdään kaikissa teema-alueissa, eikä sitä erikseen kuvata kunkin otsikon alla.

Pirkanmaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman, PirSOTEn sisällöt siirtyvät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle, eikä sitä näin ollen enää esitetä osana Pirkanmaan liiton toimintasuunnitelmaa.

MAAKUNTAVALTUUSTOON NÄHDEN SITOVIAT TAVOITTEET 2023

Tavoite	Mittari
Pirkanmaan vihreää siirtymää ja hiilineutraaliuuden tavoittelua edistetään	Energiastrategia valmistuu
Pirkanmaan digitaalista siirtymää vauhditetaan	Digikompassin tiekartta valmistuu
Pirkanmaalla käynnistyy entistä enemmän vaikuttavampia, kansainvälisempiä ja yrityslähtöisempiä kehittämishankkeita.	Hankesalkun seurannan kehittäminen
Elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavan valmistelu etenee	Vaihemaakuntakaavaluonnos asetetaan nähtäville
Pirkanmaan liiton edunvalvontatyön toimintamalli uudistetaan aiempaa vaikuttavammaksi yhdessä alueen edunvalvontaverkoston kanssa.	Uusi toimintamalli syntyy

Ympäristö ja ilmasto

Pirkanmaalla ymmärretään ympäristö- ja ilmastoasioiden painoarvo alueen kehittämisessä. Edistämme fossiilitonta energiantuotantoa, kestävästä kiertotaloudesta ja luonnon hyvinvointia. Tavoitteemme on olla hiilineutraali maakunta vuoteen 2030 mennessä.

Ilmastonmuutokseen vastaaminen niin hillinnän kuin sopeutumisen keinoin on keskeinen osa maakuntaohjelmaa, maakuntakaavaa, liikennejärjestelmätyötä ja älykkään erikoistumisen strategiaa. Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa kuntien ja alueiden rooli korostuu. Maakuntien liitoilla on operatiivinen ja aktiivinen rooli osana tätä kokonaisuutta, sillä liiton lakisääteiset toiminnot, kuten maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmätyö ja aluekehitys kytkeytyvät ilmastotyön ytimeen. Maakunnan liiton lakisääteisten suunnittelutehtävien lisäksi Pirkanmaalla on muitakin merkittäviä keinoja ilmastotyön edistämiseen, kuten alueellinen hiilineutraaliuustiekartta, energiastrategia ja erilaiset toimenpideohjelmat.

Hiilineutraali Pirkanmaa 2030 -tiekartta kokoaa maakunnan ilmastotoimet. Osana Canemure-hankkeen toteuttamista seuraamme tiekartan toimeenpanoa ja käynnistämme tiekartan päivitystyön.

Pirkanmaan kiertotaloustavoitteet ja toimenpiteet valmistuvat Pirkanmaan kiertotalousalustan valmistumisen sekä EU:n Circular Cities and Region (CCRI) -ohjelman ja YM:n sekä TEM:n koordinoiman vähähiilisen kiertotalous green dealin valmistelun yhteydessä. CCRI:n ja Green deal:n myötä myös alueen kiertotalousverkostot vahvistuvat niin kansallisesti kuin EU-tasollakin. Edistämme suunnitelmien toimeenpanoa tukevan maakunnallisen kehittämisrakenteen vahvistamista.

Kasvavana ja elinvoimaisena maakuntana Pirkanmaa on merkittävä energian käyttäjä. Maakunnan energiastrategia valmistuu vuoden 2023 alkupuolella. Maakunnan vetyekosysteemistä muodostetaan tilannekuva ja kartoitetaan konkreettisten vetyinvestointien potentiaali Gasgridin vetyverkkohanke huomioiden. Varaudumme energiayhteisöjen vauhdittamiseen EU-rahoitteisen hankkeen avulla. Tuulien energian lisäselvitykset maakuntakaavoitusta varten jatkuvat tarvittavilla täydennys selvityksillä liittyen muun muassa arkeologiseen potentiaaliin sekä luontovaikutuksiin. Näihin haetaan myös ympäristöministeriön erillisrahoitusta.

Edistämme maakunnan hiilineutraalitekartan toteutumista ja tuemme maakunnan toimijoiden osallistumista kansalliseen vähähiilisen kiertotalouden green dealiin. Rohkaisemme vastuullisia ja kestäviä tuote-, palvelu- ja liiketoimintainnovaatioita ja tuemme niiden kehittämissympäristöjä. Lisäämme EU-rahoituksen edellytyksiä kiertotalousinvestointeihin toimimalla CCRI-ohjelman pilotti- maakuntana.

Edistämme ilmastopäästöjä vähentäviä toimenpiteitä maankäytön suunnittelussa. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on keskeinen suunnittelukysymys. Pirkanmaan luonnon monimuotoisuusohjelman seuranta kehitetään yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen ja muiden toimijoiden kanssa. Turvallisuuden ja varautumisen näkökulmat huomioidaan sopeutumistyössä.

Digitalisaatio

Pirkanmaalle on muodostettu digitaalisen siirtymän kokonaisvaltainen tavoitteisto EU:n digitaalisen kompassin mallin mukaisesti. Vuoteen 2030 ulottuva digikompassi kattaa liiketoiminnan digitalisaation, digitaalisen infrastruktuurin ja kärkeknologiat, digitaaliset taidot ja digitaaliset julkiset palvelut. Vuonna 2023 laadimme tavoitteiston pohjalta tiekartan, jossa esitetään tarvittavat toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi. Tiekartta laaditaan yhteistyössä elinkeinoelämän, tutkimus- ja opeuslaitosten ja kuntien, kaupunkien ja hyvinvointialueen kanssa. Tiekartan avulla lisätään alueen oman digikehittämisen vaikuttavuutta ja vahvistetaan alueen kykyä saada ulkoisia investointeja kotimaasta ja ulkomailta.

Maakunnan käytettävissä olevaa EAKR- rahoitusta suunnataan digikompassin tavoitteiden mukaisesti. Panostamme erityisesti datatalouden ja kärkeknologioiden (mm. mikropiirit, 5G/6G, lisätty todellisuus) kehittämis- ja kokeiluympäristöihin, joita pyritään kehittämään pitkäaikaisen EU-rahoituksen piiriin kuuluviksi TKI-ympäristöiksi. Varaudumme lisäksi toimenpiteisiin, joilla lisätään kuntien maakunnallista ICT-yhteistyötä ja turvataan digituen riittävä saatavuus. Parannamme nopeita

laajakaistayhteyksiä toimeenpanemalla Suomen kestävän kasvun ohjelmaan sisältyvää laajakaistahanketta maakunnassa. Vaikutamme kansalliseen tieto- ja teknologiapolitiikkaan maakunnan tavoitteiden toteutumiseksi tekemällä yhteistyötä valtioneuvoston digitoimiston kanssa.

Digitaaliseen kompassiin sisältyvää mittaristoa täydennetään puuttuvien tietojen osalta varautumalla Pirkanmaan julkisia toimijoita koskevan digikyselyn ja yritysten digibarometrin toteuttamiseen.

Elinvoima ja uudistaminen

Rakennamme verkostossamme kestävästi elinvoimaista Pirkanmaata ja vahvistamme systemaattisesti maakunnan muutoskyvykkyyttä. Painotuksena on maakunnan älykkään erikoistumisen strategiassa tunnistettujen kärkien vihreä ja digitaalinen siirtymä. Vahvistamme siirtymässä tarvittavaa osaamis pohjaa tukemalla korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten osallistumista teknologioiden kehittämiseen ja soveltamiseen liittyvään EU-yhteistyöhön.

Tuemme osaajien saatavuuteen, koulutuksen kehittämiseen ja koulutustarpeiden ennakointiin liittyvää työtä maakunnassa. Toteutamme itse eurooppalaisia ja kansallisia hankkeita, jotka lisäävät maakunnallista oppimista eurooppalaisista kärkiteemoista ja lisäävät maakunnan näkyvyyttä, vetovoimaa ja yhteistyömahdollisuuksia. Edistämme kumppanuuksien rakentumista ja innovointia korkeakoulujen, kuntien ja yritysten välillä EAKR-rahoituksella. Parannamme tutkimus-, kehitys- ja innovaatioympäristöjen tavoitettavuutta ja käytettävyyttä yrityksille. Tuemme yhteistyön laajentumista toiselle asteelle ja TKI-infrojen eurooppalaista yhteistyötä. Osallistumme Tampereen startup-allianssin toimintaa ja edistämme startupien roolia kärkiekosysteemien uudistumisessa.

Vastaamme maakunnan ennakoitityön yhteensovittamisesta kehittämällä TJANSSI-hankkeessa ennakoinnin uutta yhteistyömallia sekä koordinoimalla Pirkanmaan koulutusryhmää. We make transition- hankkeen avulla kokeilemme uusia toimintamalleja kansalaisyhteiskunnan kytkemiseksi tulevaisuustyöhön ja kestävän siirtymän toteuttamiseen.

Vientivetoiselle Pirkanmaalle on tärkeää varmistaa sekä tavaroiden että työvoiman liikkuminen sujuvasti ja tehokkaasti. Saavutettavuutta kehitetään elinkeinoelämän tarpeet tunnistaen. Keskeisiä yhteisiä tavoitteita ovat pääväylien (tiet ja radat) suunnittelun ja toteutuksen vauhdittaminen sekä solmupisteiden ja keskeisten logistiikka-alueiden yhteiskehittäminen.

Voimassa olevan Pirkanmaan maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen kaupan ohjausta koskevaan lainsäädäntöön on tullut muutoksia. Myös kaupan toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut merkittävästi. Varaudumme käynnistämään maakunnallisen kaupan selvityksen erillisselvityksenä.

Maakunnan elinvoimaisuuden rakentamisessa elämystalouden ja kulttuurin toimialojen uudistuminen on entistä oleellisempaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä kuntien sekä alan toimijoiden kanssa edistetään hankerahoituksella. Luonnonarvot ja kulttuuriympäristöt vahvistavat paikallista omaleimaisuutta. Näihin liittyvää tiedonjakoa ja yhteistyötä vahvistetaan.

Maankäyttö ja luonnonvarat

Pirkanmaan elinvoimaisuutta ja kestävyyttä tuetaan maankäytön suunnittelulla. Siinä sovitetaan yhteen niin asukkaiden, elinkeinoelämän kuin luonnonympäristön tarpeita. Maankäytön osana tarkastellaan aluerakennetta ja myös muun muassa

luonnonvarojen kestävää käyttöä. Maakuntakaavan toteutumista varmistetaan lausuntomenettelyn ja vahvan vuorovaikutuksen kautta.

Elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaava etenee luonnosvaiheeseen. Kaavaluonnos asetetaan nähtäville kevään aikana ja vielä vuoden 2023 aikana pyritään laatimaan tarvittavat täydentävät selvitykset kaavaehdotuksen lähettämiseksi lausunnoille. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaiset selvitykset laaditaan. Selvitysten valmistelussa hyödynnetään mahdollisimman paljon jo olemassa olevia aineistoja sekä yhteistyöryhmiä. Vaihemaakuntakaavan edistymisessä auttaa monialainen ohjausryhmä ja päätöksistä vastaa maakuntahallitus. Valtuustolle esitellään työn etenemistä ja tarvittaessa tuodaan keskusteluun merkittäviä kysymyksiä.

Vaihemaakuntakaavoituksen osalta varaudutaan teettämään tiettyjä keskeisiä selvityksiä konsulttitoimeksiantona. Tällaisia ovat esimerkiksi taloudellisten vaikutusten arviointi sekä Natura 2000 -tarveharkinta ja vaikutusten arviointi. Omana työnä tullaan laatimaan selvityksiä muun muassa aurinkoenergiatuotannon ohjaamiseen maakuntakaavassa. Myös pääosa vaikutusten arvioinneista toteutetaan liiton toimiston työnä. Suunnittelussa pyritään nojaamaan mahdollisimman paljon jo toteutuneisiin selvityksiin ja inventointeihin, kuten perinnebiotooppien inventointi (ELY-keskus), Valtakunnalliset arkeologiset kohteet -inventointi (Museovirasto) sekä vesienhoidon selvitykset.

Maakuntakaavoituksen avulla toteutetaan myös maakuntaohjelman tavoitteita. Keskeistä vaihekaavoituksen prosessissa on vahva vuorovaikutus sekä laaja osallistuminen, joiden avulla saadaan tärkeää tietoa suunnittelutyön tueksi ja edistetään ratkaisujen hyväksyttävyyttä. Tämä edellyttää osallistumisen työkalujen lisäksi myös kattavia viestinnällisiä työkaluja.

Pirkanmaa on kasvava ja kehittyvä maakunta, jossa tulevaisuutta luodaan määrätietoisesti eteenpäin katsoen. Pyrimme vaikuttamaan maankäyttöön ja luonnonvarojen käyttöön liittyvään lainsäädäntöön yhdessä muiden maakuntien, kuntien ja Kuntaliiton kanssa, korostaen erityisesti yhteensovittavan suunnittelun merkitystä ja kokonaisuuden ymmärrystä.

Pirkanmaalla rakennettu kulttuuriympäristö on inventoitu ja arvotettu 1970-luvun alkuun asti osana voimassa olevan maakuntakaavan selvityksiä. Työtä olisi tärkeää jatkaa myös tästä eteenpäin. Varaudumme jatkamaan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksiä arkistotarkastelulla sekä inventointitarpeen arvioinnilla. Asumisen ja elämisen laatu on keskeinen elinvoimatekijä niin Pirkanmaalla kuin muuallakin. Varaudumme edistämään yhdessä Pirkanmaan kuntien kanssa asumisen laatuun liittyvää tiedonjakoa ja osaamisen kehittämistä.

Pirkanmaan liitto toimii koollekutsujana luonnonvaraterminaalien kehittämisryhmälle, jonka tavoitteena on edistää luonnonvarojen kestävää ja tehokasta käyttöä monialaisen yhteistyön kautta. Lisäksi Pirkanmaan liitto osallistuu muun muassa vesihuollon yhteistyöhön. Pirkanmaan kulttuuriympäristöjen yhteistyöryhmän toimintaan sekä Kokemäenjoen tulvatyöryhmään. Vuonna 2022 aloitettu Pirkanmaan ampurataverkoston kehittämissuunnitelma valmistuu.

Saavutettavuus ja liikenne

Pirkanmaa on koko Suomen kannalta keskeinen pääväylien ja eri liikennemuotojen solmupaikka. Liikennejärjestelmän suunnittelu on osa maakunnan strategista suunnittelua. Se tukee erityisesti alueiden käytön, palveluiden ja elinkeinojen toimintaedellytysten kehittämistä. Samalla on tarpeen tarkastella myös maakunnan digitaalista saavutettavuutta.

Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmalle laaditaan toimenpidesuunnitelma ja aloitetaan jatkuva liikennejärjestelmäyhteistyö. Lisäksi

liikennejärjestelmäsuunnittelun kokonaisuudessa jatketaan Länsi-Suomen liikennestrategiayhteistyötä, joka on myös keskeinen kanava valtion liikennehallinnon kanssa tehtävään yhteistyöhön. Olemme aktiivisesti mukana raideliikenteen kehittämisessä.

Prioritizing low carbon mobility services for improving accessibility of citizens -hanke PriMaaS on edennyt seurantavaiheeseen ja päättyy vuonna 2023.

Tampereen seudun liikennemallia eli TALLI-mallia ylläpidetään ja kehitetään. Pirkanmaan liitto on yksi mallin omistajatahoista.

Suomi-ratayhtiön vetämä suunnittelu etenee. Seuraamme suunnittelua tiiviisti ja varaudumme ottamaan sen tuloksia huomioon omissa prosesseissamme. Lisäksi varaudumme osallistumaan keskeisiin rataverkon kehittämisen hankkeisiin sekä tarvittaessa teettämään pieniä lisäselvityksiä kokonaisuuden tueksi.

Tieto ja ennakointi

Pirkanmaan tulevaisuuden suunnittelu perustuu tiedon ja verkostojen yhteen saattamiseen. Käytämme viimeisintä saatavissa olevaa tietoa, luomme uutta, ja kokamme asiantuntijaverkostoja tekemään tietoperusteisia tulkintoja päätöksenteon tueksi. Lisäämme ennakoitiosaamista ja rohkaisemme tulevaisuusajatteluun.

Tiedon hallinta on datavetoisessa toimintaympäristössä yhä tärkeämpää. Aluetietopalvelu on löytänyt paikkansa kokoavana tietoalustana niin aluekehittämisen tunnusteluille, paikkatiedolle kuin monen muunkin aihealueen keskeiselle datalle. Alusta edellyttää jatkuvaa kehittämistä, jotta voimme vastata tiedolla johtamisen tarpeisiin samoin kuin avoimien rajapintojen kautta tiedon jakamisen ja tietyön tehostamisen tarpeisiin.

Varaudumme mahdollisen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän vaikutuksiin kehittämällä maakuntakaavan tietomallia. Osana vaihekaavoitusta panostamme paikkatietopohjaiseen palautteenantomahdollisuuteen.

Osana Innokaupungit -kokonaisuuden kansallista koordinaatiota käynnistämme ekosysteemisopimusten toteutumisen seurannan ja kokonaisuutta palvelevan tietojohdamisen suunnittelun.

Maakunnallisessa ennakoituyhteistyössä painopiste on pk-yritysten ennakoinnin ja tulevaisuusosaamisen vahvistamisessa TJANSSI-hankkeen avulla. Hankkeessa luodaan perustaa myös ennakoinnin uudelle yhteistyömallille ja tietopalvelulle. Osaamistarpeiden ennakoinnissa varaudumme kansalliseen prosessiin ja maakunnallisen yhteistyön hankemuotoiseen vahvistamiseen.

Erilaiset tilannekuvat ovat keskeisiä maakunnan kehittämistä palvelevia tietotuotteita. Vuonna 2023 panostamme tilannekuvien tuotantoprosessien ja käytettävyyden kehittämiseen. Tuotettavat tilannekuvat koskevat mm. innovaatio toimintaa, digitaalista kompassia sekä EAKR-hanketoimintaa. Osallistumme myös kiertotalouden mittaristojen kansalliseen kehitystyöhön ja varaudumme maakuntaohjelman seurannan käynnistämiseen.

Viestintä

Viestintä tukee Pirkanmaan liitolle valmistuvan organisaatiostrategian tavoitteita. Se selkeyttää toimintaamme erityisesti jäsenkuntien, median ja muiden sidosryhmien suuntaan.

Viestinnän linjaukset päivitetään johtoryhmätyönä ja henkilöstön kanssa osana strategian toimeenpanoa. Viestinnän toimintatapoja talon sisällä uudistetaan. Liiton perustehtävää ja toiminnan vaikuttavuutta kirkastetaan erilaisin keinoin.

Pirkanmaan liiton edunvalvonta-/vaikuttamisviestintää uudistetaan. Tukena tarvitaan myös ulkoisia viestintäpalveluita, jotta saadaan aikaan vaikuttavuutta. Uuden strategian jälkeen liitto saa uuden, saavutettavan visuaalisen ilmeen, joka lanseerataan eri kanaviin ja hallinnollisiin pohjiin.

EU-ohjelmakauden, hankkeiden viestintä sekä kansainvälisten tehtävien kirkastaminen ovat myös tärkeitä kehittämisen kohteita liiton viestinnässä.

Viestinnän sisällöissä kiinnitetään erityistä huomiota saavutettavuuteen: suositetaan nykyisten sivujen (www.pirkanmaa.fi) yhteyteen tulevaa saavutettavaa ja tietoturvallista multisite-ratkaisua. Järjestetään henkilöstölle kielenhuollon koulutusta tukemaan selkeämpää viestintää.

Liiton uudistetut, saavutettavat verkkosivut ovat viestinnän pääkanava. Sitä tukevat uutiskirjeet, sosiaalisen median kanavat sekä videotuotanto. Keskeisiä sosiaalisen median kanavia ovat Twitter, Facebook, YouTube ja Instagram. Viestinnän linjausten päivittämisen ohessa tarkastellaan eri somekanavien hyötyjä ja niihin tarvittavaa resurssia.

PirSOTE ja PirKOTI sote-uudistushankkeet

Pirkanmaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma, PirSOTE -hanke ja Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille Pirkanmaalla, PirKOTI -hanke siirtyvät Pirkanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Hankkeet sisältyvät Pirhan budjettiin. Kevään 2023 aikana liitosta hoidetaan lähinnä vuoden 2022 maksatushakemukseen liittyvät hallinnolliset tehtävät.

Edunvalvonta

Vaikutetaan maakunnan asettamien tavoitteiden mukaisesti hallitusohjelman sisältöön sekä edistetään hallitusohjelman mukaisia Pirkanmaalle tärkeitä tavoitteita kilpailukykyisissä yhteyksissä, koulutuksessa ja osaamisessa, varautumisessa, kokonaisturvallisuudessa, kierto- ja biotaloudessa sekä muussa vihreässä siirtymässä ja valmistavan teollisuuden uudistamisessa.

Esitetään ajankohtaisia määrärahatavoitteita vuoden 2023 lisätalousarvioihin ja valtion vuoden 2024 talousarvioon ja sitä seuraavien vuosien kehysbudjettiin.

Hoidetaan Pirkanmaan kansanedustajien neuvottelukunnan valmistelu- ja sihteeritehtävät sekä tuetaan neuvottelukunnan käytännön työtä ja materiaalien valmistamista.

Jatketaan tiivistä yhteistyötä Pirkanmaan edunvalvontatoimijoiden kanssa muun muassa kansanedustajatapaamisten ja maakunnan vuosittaisen Vaikuttajafoorumin järjestämisessä.

Jatketaan Läntisen Suomen maakuntien edunvalvonnan yhteistyötä. Laajempi pääratayhteistyö jatkuu Pirkanmaan liiton vetämänä. Muissa liikenteen edunvalvontaa tukevissa maakuntien yhteisissä ohjaus- ja työryhmissä sekä neuvottelukunnissa työ jatkuu eri maakuntien vuorovedolla.

Osallistutaan maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmatyön ja Länsi-Suomen yhteisen liikennestrategiatyön seurantaan sekä vaikutetaan valtakunnallisen 12-

vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja sen mukaisen investointiohjelman päivittämissiin.

Vaikutetaan kansallisessa ja EU:n valmistelussa eurooppalaisen liikenneverkon CEF-rahoitushakuihin ja TEN-T-suuntaviivauudistukseen.

Vaikutetaan ammatillisen- ja korkeakoulutuksen lisäresurssien saamiseen sekä työperäisen maahanmuuton sujuvoittamiseen.

Käynnistetään maakunnallinen nuorten vaikuttajakoulutoiminta ja lisätään nuorten vaikutusmahdollisuuksia yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Annetaan lausunnot liikuntapaikkarakentamisen ja liikunnan koulutuskeskusten investointihankkeista. Jatketaan yhteistyötä Länsi- ja Sisä-Suomen alueellisen liikuntaneuvoston pirkanmaalaisten jäsenten kanssa. Mikäli liikuntalain muutoksen jälkeen alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen pysyy maakuntien liitoilla, niin valmistellaan alueellisen liikuntaneuvoston jäsenvalinnat Pirkanmaalla toimikaudelle 2024-2027.

Kehitetään vaikuttamisviestintää.

Osallistutaan tarkoin valittuihin maakunnan kehittämistä, etua ja edunvalvontaa palveleviin tapahtumiin.

Hallinto ja talous

Jäsenkuntien maksuosuudet

Pirkanmaan liiton talousarvion 2023 laadinnan perusteena ovat tuloarviot jäsenkuntien maksuosuuksista ja liiton hallinnoimien hankkeiden tukiosuuksista.

Jäsenkuntien maksuosuudet vuoden 2023 talousarviossa ovat 3 610 800 €. Jäsenmaksuja korotetaan 2,5 %, 88 080 € kuluvaan vuoteen verrattuna (v. 2022 3 522 720 €). Jäsenmaksut ovat olleet pitkään samalla tasolla. Vuoden 2015 jälkeen jäsenmaksuja ei ole korotettu kuin kuluvaan vuoteen. Tälle vuodelle korotus oli 2,5 %.

Vuodelle 2023 esitetty jäsenmaksukorotus on vähemmän kuin Kuntaliiton arvio ansiotaloindeksin noususta. Mikäli tulopohjaa ei saada kasvatettua, palkkakehitys ja inflaatio luo haastetta liiton toimintakyvyn ylläpidolle.

Jäsenkuntien kesken maksuosuudet määräytyvät perussopimuksen mukaisesti edellisenä kalenterivuonna toimitetussa kunnallisverotuksessa jäsenkunnissa määrättyjen kunnallisveron määrien suhteessa.

Henkilöstö

Vuoden 2023 alussa liitossa on vakinaisissa viroissa 5 ja toimissa 31 henkilöä. Näistä laskennallisesti 4 tehtävää rahoitetaan pääosin ulkopuolisella hankerahoituksella. Määräaikaista toimia on 18. Näistä 15 liittyy liiton hallinnoimiin kehittämishankkeisiin.

Sote-uudistushankkeiden siirtyessä hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien, liiton määräraikaisten työsuhteiden määrä pienenee oleellisesti, 40 henkilöä.

Projekteihin palkataan henkilöstöä tarpeen mukaan talousarvion ja ulkopuolisen rahoituksen puitteissa.

Liiton menoista n. 60 %:a on henkilöstömenoja. Kunnalliseen virka- ja työehtosopimukseen 2022-2025 sisältyy useamman vuoden kestävä palkkauksen kehittämisohjelma. Kuntaliiton laskelmien mukaan vuonna 2022 vuosikeskiansiovertailussa edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 %. Vuonna 2023 nousua on keskimäärin 3,05 % ja vuonna 2024 keskimäärin 3,11 %. Palkkaohjelman toteuttaminen on merkittävä kustannuslisä taloussuunnittelukaudella.

Henkilöstöä kehitetään suuntaamalla koulutus liiton tehtävien edellyttämään ja ennakoitavaan osaamistarpeeseen. Lisäksi koko työyhteisöä kehitetään uudet strategialinnat huomioiden. Henkilöstön työssä onnistumista edistävää koulutusta tuetaan.

Pirkanmaan liitto jalkauttaa ilmastotoimet osaksi toimiston ja luottamusmiesthallinnon jokapäiväistä työskentelyä.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen kiinnitetään huomiota. Työhyvinvoinnin kehitystä seurataan henkilöstöbarometrillä.

Työtekijöitä kannustetaan joukkoliikenteen käyttäjiksi tukemalla työmatkalippujärjestelmää.

Taloudellinen tilanne huomioiden liiton henkilöstölle suositetaan palkattomia vapaita, kesälomarahojen vaihtamista vapaaksi ja vuosiloman keskittämistä heinäkuulle. Liitto toimisto on kiinni heinäkuulla 2-3 viikkoa.

Talousarvio 2023 on alijäämäinen -130 770 €. Alijäämä voidaan kattaa edellisten tilikausien ylijäämistä.

Varsinainen toiminta	TP2021	TA2022	TA2023	TS 2024	TS 2025
				1 000 €	1 000 €
Toimintatulot	7 551 374	7 979 650	5 805 664	5 710	5 790
Toimintamenot	-7 410 018	-7 892 630	-5 757 064	-5 614	-5 609
Toimintakate	141 356	87 020	48 600	96	181

Pirkanmaan liitto						
	tp	tp	ta	ta	ts	ts
Henkilöstösuunnitelma	v. 2020	v. 2021	v. 2022	v. 2023	v. 2024	v. 2025
Virat	5	5	5	5	5	5
Työsuhteiset toimet						
toistaiseksi täytetyt	26	30	29	31	31	31
määräaikaiset	20	40	35	18	16	16
Yhteensä	51	75	69	54	52	52

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelmaosa	TP2021	TA2022	TA2023	TS 2024	TS 2025
				1 000 €	1 000 €
Toimintatulot					
myyntitulot	3 464 332	3 522 720	3 610 800	3 720	3 800
tuet ja avustukset	3 293 466	3 761 930	1 504 864	1 300	1 300
muut toimintatulot	591 616	675 000	690 000	690	690
Toimintatulot yhteensä	7 349 414	7 959 650	5 805 664	5 710	5 790
Toimintamenot					
henkilöstömenot	-4 998 363	-5 376 600	-3 597 194	-3 500	-3 570
palvelujen ostot	-1 294 537	-1 538 200	-1 309 700	-1 263	-1 263
aineet, tarvikkeet, tavarat	-49 468	-52 300	-50 500	-51	-51
muut menot	-1 041 595	-1 091 900	-986 040	-986	-911
Toimintamenot yhteensä	-7 383 962	-8 059 000	-5 943 434	-5 800	-5 795
Toimintakate	-34 548	-99 350	-137 770	-90	-5
rahoitustulot ja -menot					
rahoitustuotot	1 093	0	0	0	0
rahoitusmenot	-57	0	0	0	0
Vuosikate	-33 513	-99 350	-137 770	-90	-5
suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0
satunnaiset tuotot ja kulut	0				
Tilikauden tulos	-33 513	-99 350	-137 770	-90	-5
poistoeron muutos	0	0	0	0	0
varausten muutos	0	0	0	0	0
rahastojen muutos	7 000	7 000	7 000	7	7
Tilikauden yli- / alijäämä	-26 513	-92 350	-130 770	-83	2

INVESTOINNIT

Hanke	TP2021	TA2022	TA2023	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €
ICT-laitteiden uusintaa	0	-15000	0		
Neuvottelukopit Tampellan tiloihin / kaluston uusintaa			-30 000	-15	-15
yhteensä	0	-15 000	-30 000	-15	-15

RAHOITUSLASKELMA

	TP2021	TA2022	TA2023	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta					
Tulorahoitus					
Vuosikate	-33 513	-99 350	-137 770	-89	-89
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	0				
Tulorahoitus	-33 513	-99 350	-137 770	-90	-5
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit		-15 000	-30 000	-15	-15
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Osakkeet ja osuudet	0				
Investoinnit	0	-15 000	-30 000	-15	-15
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta	-33 513	-114 350	-167 770	-105	-20
Rahoitustoiminnan rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Lainakannan muutokset					
Lyhytaikaiset					
Pitkäaikaiset					
Oman pääoman muutokset	5 352				
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	2				
Saamisten muutokset	-663 965				
Korott. velkojen muutos	2 805 444				
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 141 482	0	0	0	0
Rahoitustoiminnan rahavirta	2 146 834	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	2 113 321	-114 350	-167 770	-105	-20

JÄSENMAKSUSUOUEDET

Pirkanmaan liiton jäsenmaksusuudet kunnittain
vuoden 2021 verotietojen mukaan.

kunta	vuoden 2021 kunnallisvero	kunnan jäsen- maksuosuus 2023
	€	€
Akaa	61 429 479	112 690,51
Hämeenkyrö	36 808 023	67 523,20
Ikaalinen	21 767 288	39 931,43
Juupajoki	5 815 364	10 668,11
Kangasala	130 994 868	240 306,10
Kihniö	4 838 767	8 876,57
Kuhmoinen	6 407 496	11 754,36
Lempäälä	97 576 255	179 000,67
Mänttä-Vilppula	35 969 175	65 984,36
Nokia	136 855 178	251 056,66
Orivesi	31 254 343	57 335,14
Parkano	19 990 666	36 672,27
Pirkkala	91 224 172	167 347,97
Punkalaidun	7 831 878	14 367,34
Pälkäne	21 281 840	39 040,89
Ruovesi	13 179 247	24 176,93
Sastamala	78 534 732	144 069,58
Tampere	911 815 468	1 672 697,75
Urjala	14 000 650	25 683,77
Valkeakoski	76 851 262	140 981,30
Vesilahti	17 340 000	31 809,70
Virrat	19 288 877	35 384,86
Ylöjärvi	127 252 334	233 440,54
Pirkanmaa	1 968 307 362	3 610 800,00